

REPLIK TIL ANMELDELSE

Professor, dr.scient. & lic.phil. Peter Øhrstrøm

Mit kapitel »Den aktuelle debat om tro og videnskab – set i historisk perspektiv« i bogen *Offentlighedsteologi* blev anmeldt af Michael Agerbo Mørch i nr. 1, 50. årg., 2023. Desværre er anmeldelsen misforstået i forhold til det, som jeg har forsøgt at udtrykke i kapitlet. Desuden tillægges jeg nogle synspunkter, som ikke fremgår af kapitlet, og som jeg ikke har. Naturligvis kan fejllæsningen skyldes, at nogle af mine formuleringer ikke har været tilstrækkeligt klare. Derfor er jeg glad for denne mulighed for en kort replik.

Ærindet i kapitlet er at tage pulsen på den offentlige debat om kristen tro og videnskab (især naturvidenskab) – aktuelt og i historisk perspektiv med fokus på nogle af de relativt få perioder, hvor debatten har været præget af konfrontation mellem ateister og kristne.

I forbindelse med den såkaldt »nye ateisme« diskuterer kapitlet de vigtige debatter mellem de to Oxford-professorer, den ateistiske Richard Dawkins og den

kristne John Lennox. Fra den danske udløber af den nye ateisme diskuteres mediestormen i 2015 mod den nyudnævnte forskningsminister Esben Lunde Larsen, som havde erklæret sin personlige tro på, at verden ikke bare er blevet til gennem naturlige processer, men også gennem Guds overnaturlige indgreb. Det fik ikke mediestormen til at lægge sig, at ministeren forsikrede, at hans skabelsestro er personlig og uden konsekvenser for hans forskningspolitik. Ifølge en repræsentativ meningsmåling mente 40 % af de adspurgte, at skabelsestroen gjorde Larsen uegnet som forskningsminister.

Disse nyere debatter perspektiveres i kapitlet med henvisning blandt andet til debatten mellem Kaj Munk og folk fra kredsen omkring Georg Brandes under 1920'ernes åndskamp. Det viser sig, at der er overraskende mange lighedspunkter mellem de nævnte debatter og også mange lighedspunkter mellem de positioner, som Munk, Lennox og Larsen forsvarede

– selv om deres baggrunde med mere elers er meget forskellige. Ingen af dem ser sig som modstander af naturvidenskaben herunder evolutionsteorien, som jo også helt åbenbart har en masse forklaringskraft. Dermed ser de skabelsen som en kombination af på den ene side naturlige processer, som kan forklares naturvidenskabeligt, og på den anden side overnaturlige indgreb, som ikke kan forklares på den måde. Deres pointe er, at naturvidenskabelige teorier netop handler om det naturlige og ikke om det overnaturlige. Man anlægger i moderne naturvidenskab typisk den strategi at se bort fra muligheden for, at der sker noget overnaturligt. Som fremhævet i kapitlet skal naturvidenskaben filosofisk set dermed læses konditionelt, altså »hvis der ikke sker noget overnaturligt, så er det sådan og sådan«. Denne videnskabsfilosofiske strategi er en moderat og ganske udbredt form for det, som ofte kaldes metodisk naturalisme. For at undgå misforståelser, vil jeg dog selv foretrække at tale om konditionel opfattelse af naturvidenskabelige teorier. Så bliver det også helt klart, at det ville være misbrug af naturvidenskaben, hvis man for eksempel påstår, at evolutionsteorien eller en anden naturvidenskabelig teori viser, at der ikke er sket noget overnaturligt.

Dette hovedindhold i mit kapitel fremgår desværre slet ikke af anmeldelsen, som derimod forsøger at vise, at for folk med mine synspunkter »synes konflikten ikke løst«. Diskussionen af denne helt urimelige påstand foregår så på basis af en melding om mit syn på evolutionsteorien

modtaget over vandrørerne. Den slags bør man være meget varsom med at fæste lid til. Uanset hvad vandrørerne fortæller, holder jeg mig fortsat til den nævnte klassiske løsning og har altså her godt selskab af Munk, Lennox, Larsen og mange flere. Jeg kan dermed slet ikke få øje på den uløste konflikt, som anmeldelsen omtaler.

Det nævnes korrekt i anmeldelsen, at man a priori kan udelukke en konflikt mellem tro og videnskab, hvis domænerne for tro og videnskab generelt set ikke overlapper hinanden (jf. Stephen Jay Goulds ideer herom). Men den løsning går ikke. Sagen kan ikke ordnes a priori. Spørgsmål om for eksempel Jesus som historisk person og om Jesu opstandelse ligger tydeligvis både inden for historievidenskabens og den kristne tros domæner. Munk argumenterede derfor kraftigt mod Brandes' litteraturvidenskabelige forsøg på at påvise, at Jesus ikke er andet end en sagnfigur. Og Lennox med flere har set på spørgsmålet om Jesu opstandelse i lys af de historiske kilder. Vi må som kristne leve med og forholde os til den logiske mulighed for en konflikt her. Det vidste allerede Paulus.

Heldigvis tyder intet på, at der faktisk er en konflikt mellem klassisk kristen tro og historievidenskaben (eller nogen anden videnskab). Modsat påstanden i anmeldelsen tyder heller intet på, at der er konflikt mellem klassisk kristen tro og moderne videnskab givet den konditionelle forståelse af de naturvidenskabelige teorier. Ikke desto mindre vil debatterne i det offentlige rum om de påståede konflikter mellem tro og videnskab givetvis

fortsætte. Vi kan og bør som kristne naturligvis blande os i debatterne, og måske kan vi ved indsigt og saglig argumentation reducere debattørernes misbrug af videnskaben samt fjerne nogle misforståelser.